

Educația poporului în alte țări

— A d a u s —

Educația populară în Iugoslavia

Chestiunea educației populare în Iugoslavia era mai complicată decât în multe alte țări, date fiind deosebirile culturale dintre regiunile care alcătuiesc Statul iugoslav. Țara veche și părțile din sud ale nouilor ținuturi trebuiau ridicate la nivelul cultural al Croației și Sloveniei, — regiuni cu solidă tradiție culturală, — și odată atinsă aceeași înălțime de învățătură, urma să se creeze un regim cultural unitar. Fără îndoială, deosebirile menționate mai sus erau mari și regimul actual voind să ajungă la nivelările necesare s'a oprit la una dintre soluțiile cele mai eficiente. Lăsând până la neglijare statu quo-ul învățământului superior, a întreprins energic organizarea învățământului elementar și a culturii populare de bază. Aceasta sub două forme: I-a cultura populară propriu zisă urmărind instrucția publică elementară și II-a educația igienică populară.

Cu prima misiune a fost însărcinată secția instrucției populare, pendinte de Ministerul de Instrucție Publică. Cu a doua, oficiul central de igienă pendinte de Ministerul Sănătății Publice.

Instrucția populară

1. Domeniul asupra căruia se întinde activitatea secției instrucției poporului este învățământul și instrucția masselor populare în afară de școlile obișnuite. Scopul urmărit este realizarea înaintării civilizației și a culturii (materială și spirituală).

2. Programul cuprinde:

- a) cursurile pentru analfabeți: în orașe, sate și în armată;
- b) diferitele conferințe pentru popor, mai ales asupra igienei;
- c) întemeierea: de cercuri de instrucție și educație; de biblioteci și de săli de citire pentru popor, mai ales în sate; coruri în orașe și sate; organizații de sokoli (societăți de gimnastică).
- d) legătura cu instituții și organizații particulare cu acelaș scop: să instruiască și să civilizeze poporul; să facă legătura misiunilor acestor instituții și organizații;
- e) legătura și colaborarea cu alte ministere în ce privește acelaș scop;
- f) școlile menajere, progresul și popularizarea lor; cursurile de agricultură și de asociații țărănești („zadruga”-cooperative);
- g) reprezentații de cinematograf, radiofonie și teatru pentru popor;
- h) universități populare, mai ales în sate și în centrele industriale;
- i) tot ceea ce privește scopul instrucției publice și educației: economia în general, economia infantilă și școlară; popularizarea țeșăturilor și costumelor naționale; etc.

3. Programul acesta se realizează cu încetul, în marea lui majoritate. Realizarea se face treptat, dar cu tot mai mult progres, astfel:

a) anul acesta cursurile pentru analfabeți au fost urmate de 10.406 auditori mai mulți decât anul trecut (8.135 în armată și 2.271 în sate și orașe). După noua lege asupra școlilor primare, toți adulții până la vârsta de 25 ani sunt obligați să urmeze cursurile pentru analfabeți. După această vârstă cursurile nu mai sunt obligatorii, dar cei cari se înscriu sunt obligați să le urmeze până la sfârșit.

b) conferințele pentru popor sunt din ce în ce mai numeroase, iar instituturile de igienă propagă igiena și sănătatea cu mare succes;

c) cercurile de instrucție și de educație devin zilnic mai numeroase; încă de pe acum sunt peste 1700 biblioteci pentru populația satelor, fără să se socotească cele dela orașe, foarte multe orașe și sate cultivă corurile și apoi vin sokolii a căror generalizare și proporție a putut fi apreciată cu prilejul marilor serbări încheiate deunăzi;

d) noua lege asupra școlilor primare (§ 157) prevede colaborarea cu instituțiile particulare urmărind acelaș scop și ajutorarea reciprocă cu acestea;

e) secția e în foarte strânsă legătură cu ministerul agriculturii și cu acel al sănătății și prevederii sociale; școlile de menaj, ale căror rezultate sunt remarcabile nu numai în ce privește viața de familie, datoriile gospodinei, ci deasemeni, o gospodărie mai bună în special la sate;

f) în ce privește reprezentațiile de cinematograf, radiofonie și teatru, nu s'au înregistrat decât începuturi;

g) universități populare apar pretutindeni și se așteaptă un statut special și ajutoare materiale care să le însuflețească și mai mult.

Întârzierea realizării acestui program era pricinuită mereu de insuficiența sumelor înscrise în buget. Începând din Aprilie însă, eforturile făcute sunt mult mai eficiente, grație sumelor importante înscrise în bugetul Statului și banovinelor.

Până la 6 Ianuarie 1929 (data instalării actualului regim), programul era restrâns. Acum, grație legii noi, programul a dobândit o formă mai liberă și mai largă. Sumele ce se vor aloca în acest scop vor fi de 3—4 ori mai mari decât cele acordate înainte.

Pe temeiul experienței de până acum, se prepară o nouă organizare, alcătuiindu-se regulamente și statute aproape pentru toate punctele programului schițat mai sus.

Bugetul Statului prevede o sumă de aproape 7.000.000 dinari. Bugetele banovinelor au prevăzut deasemeni sume destul de remarcabile, evaluându-se (cu aproximație) întreg bugetul la circa 13—15.000.000 dinari.

Până acum, se poate spune, că cele mai bune rezultate le-au dat școlile de menaj.

Oficiul central de igienă

Direcția în care educația populară s'a manifestat cel mai întins, mai eficient și — fără exagerare — mai uimitor ca rezultate, e aceea a educației igienice și sanitare. Nu se poate vorbi despre această chestiune fără să se amintească numele doctorului Stampar, un adevărat apostol, care a reu-

șit să transforme un ținut de quasi-sălbăticie ca acel al Serbiei de sud într-o regiune a prosperității fiziologice. Conducător al oficiului central de igienă, folosind larg ajutorul dat de Fundația Rockefeller, închizând ușile tuturor intervențiilor, fiind surd la toate intervențiile din afară, pe scurt adoptând o atitudine de dictator în oficiu, d-rul Stampar a dus la capăt o operă demnă de cele mai neprecupețite elogii. *Trebue adăugat, că d-sa a lucrat bucurându-se de tot concursul și de toată încrederea Suveranului, ceea ce aici înseamnă totul.*

Oficiul e considerat ca o organizație de specialitate a ministerului sănătății și are competența asupra întregului regat. Ca organ de specialitate se ocupă cu chestiuni de igienă generală și socială, cu asanările regiunilor, cu studierea stării sănătății populației, cu lărgirea principiilor de sănătate, cu medicina populară, cu statistica sănătății.

Pentru realizarea acestor misiuni au fost întrebuințate toate metodele moderne pentru propagarea igieni. Cu tot concursul dat de Fundația Rockefeller și cu toată autoritatea d-rului Stampar, căruia nu i se poate refuza nimic, totuși piedicile de natură financiară n'au lipsit și, pe deasupra, au trebuit înlăturate piedicile puse de însăși rezistența populației cu totul nepregătită pentru primirea de acțiuni civilizatorii împotriva tuturor acestor greutăți inevitabile, Serbia de sud — în special — ținut trăind până dăunăzi în stare de primitivitate desăvârșită, cunoaște azi binefacerile băilor la sate, ale igieni în gospodării (misionare pricepute și tenace au deschis ușile tuturor caselor și au sfătuit pe fiecare gospodină cum să organizeze viața familiei), ale asistenței medicale, etc. Și nu numai Serbia de sud, ci întreaga țară a avut de câștigat de pe urma admirabilei activități a Oficiului.

În afară de Oficiul central, mai funcționează :

9 institute de igienă (în fiecare banovină câte unul) ; 38 case ale sănătății publice ; 141 stațiuni (puncte) sanitare, toate instituții oficiale, lucrând pentru propaganda sanitară ; școala sănătății publice din Zagreb (care ocupă locul de frunte în propagandă sanitară) ; muzee permanente pentru igienă la Belgrad, Zagreb, Ljubljana, Skoplje, Novi Sad, Sarajevo ; un apreciabil număr de expoziții ambulante ; secții școlare pe lângă toate punctele sanitare.

Trebue făcută mențiune specială pentru așa zisele „cooperative de sănătate” în număr de 52, și cari sunt organizații sanitare exclusiv rurale. După cum le arată însăși denumirea, aceste asociații funcționează pe baze cooperatiste și urmăresc educația sanitară a țăranilor, asistența sanitară grabnică și ieftină, asanarea satelor, etc.

Pe lângă aceste instituții cu caracter măcar în parte oficial, mai funcționează numeroase instituții particulare urmărind aceleași scopuri și dintre care notez : Crucea Roșie (secția educației și asistenței). Sokolii (secția gimnasticii și educației). Societatea pentru păstrarea sănătății publice (educație), societățile „Materna” și „Mama sârbă” (Grija de copii), Azilul muncitoresc pentru copii, etc.

După cum spuneam mai sus, pentru educarea sanitară a masselor s'au folosit aproape toate mijloacele moderne : filme (oficiul le ține la dispoziția oricui și le închiriază la cerere), radio (în fiecare Duminică se ține câte o conferință), publicații de toate felurile, sfaturi, medicină popularizată, povestiri și ilustrații sugestive, — toate răspândite prodigios, cursuri populare (ținute de medici), conlucrare strânsă între toate instituțiile menționate mai sus, dându-se atenție specială cooperativelor de sănătate. Firește, fiecare din aceste metode au fost întrebuințate după gradul de cultură al ținutului căruia se adresau. Pentru folosirea acestor metode și anume : pentru deschiderea de muzee, tipografii, cursuri, școli practice, publicații, etc. au fost prevăzută pe 1930—1931 o sumă de 1.500.000 dinari, care însă poate fi sporită, căci cheltuielile de propagandă nu sunt decât indicate cu aproximație ele fiind înglobate în bugetul general al Oficiului.

Coperta revistei de igiena poporului

Activitatea între anii 1920=1928

Activitatea instituțiilor de Stat sanitare poate fi ilustrată într-o bună măsură de următoarea statistică privind perioada 1920—1928 :

Cursuri pentru gospodine la țară, 144 cu 3593 elevi ; cursuri pentru tineret rural, 14 cu 543 elevi ; cursuri pentru asistenți, 15 cu 300 candidați ; Prelegeri, 29.299 cu 1.907.456 asistenți ; Expoziții, 151 cu 717.040 vizitatori.

Material de propagandă
Aparate de cinematograf mobile 200

Aparate de cinematograf stabile	15
Aparate de proecție	50
Metri de film	100.000
Diapozitive	100.000
Tablouri și placate	350.000
Tipărituri volante	1.500.000
Broșuri	350.000
Cărți	20.000

Cum funcționează școlile de gospodine

Am notat mai sus că cele mai bogate în rezultate bune dintre toate instituțiile de care ne ocupăm sunt școlile de gospodine. De aceea socotesc interesant să înfățișez — după regulament — modul de funcționare al acestora.

Cursurile sunt organizate de Oficiul central de igienă. Scopul: țăranilor care trăiesc încă în mod primitiv să li se trezească sentimentul necesității unei vieți mai frumoase, mai sănătoase și mai comode pentru renașterea familiilor lor.

În calitate de gospodină, țăranca trebuie să știe tot ce e necesar pentruca membrii familiei să se bucure în întregime de condițiile menținerii și apărării sănătății. De țăranca-gospodină depinde ca membrii familiei să aibă adăpost sănătos, comod și plăcut, ca familia să aibă hrana sănătoasă și gustoasă, să fie totdeauna spălată și îmbăiată, să aibă totdeauna îmbrăcămintea curată. Prin urmare, scopul e să se creeze gospodine model și mame bune, care vor rămâne satalul și poporul.

La cursuri sunt primele țărane între 18—36 ani, corecte din punct de vedere moral și sănătoase, indifferente de situația civilă și care se pot dedica în întregime cursurilor pe toată durata lor.

Cursurile se înființează acolo unde se simte nevoie, unde se prezintă condiții prielnice pentru activitate și funcționează cu ajutorul primăriilor, prefecturilor și populației. Ele durează trei luni.

Pentruca cursurile să poată corespunde scopului, trebuie să aibă caracter de internat, dar acolo unde lipsesc condițiile tehnice, elevele pot fi externe, cu condiția să rămână câteva zile și pentru dormit.

Frecvențarea cursurilor e obligatorie pentru cele ce se înscriu și pentru care părinții sau tutorii iau cunoștință de con-

dițiile pentru admitere la cursuri și obligațiile legate de acestea.

Obligațiile se fixează în funcțiune de condițiile locale și de starea materială a elevei. În nici un caz ele nu pot trece de cheltuielile reale.

Cursurile sunt predate de profesoare calificate ca specialiste și de surori sub controlul Oficiului central de igienă.

Cursurile sunt teoretice și practice.

„Obiectele teoretice” sunt: igiena și gospodăria, cu următorul program: *Igiena*: 1) compunerea corpului omului; 2) aerul, soarele, apa; 3) igiena personală; 4) curățenia cor-

pului, hainelor, locuinței și curței; 5) condiții igienice: curățenia, bolile contagioase, contaminarea, combaterea bolilor, desinfecția, izolarea și vaccinarea. Ingrijirea pruncilor. Ingrijirea bolnavilor. Alcoolismul. Primul ajutor. Tuberculoza.

Gospodăria: îndatoririle gospodinei în ce privește: casa și toate încăperile, menținerea ordinii, împărțirea locuinței, rânduirea încăperilor, fântănele, latrinele, hainele, spălatul și fierțul, hrana, felul nutriției, pâinea și aluatul, gătitul, pregătirea mâncării, punerea mesei, vasele de bucătărie, economia casnică.

„Obiecte practice” cuprind: dereticatul camerelor, gătitul după program, conservele și conservările, văruiul, facerea săpunului, facerea scrobelei, cârpiul hainelor, spălatul și călcatul, împletirea cio-rapilor, lucrul manual de lână, pe pânză și cusături naționale, etc.

Elevele trebuie să facă toate muncile și să urmeze cu rigurozitate regulamentele școlii și ordinele profesorilor.

Lucrul începe iarna la ora 7 jum., iar vara la ora 7 și se termină iarna la ora 4 jum. și vara la ora 5 jum. Recreațiile sunt de câte zece minute între lecțiile teoretice și o recreație mare între orele 13—14.

Elevele vor fi împărțite pe grupe după natura lucrului lor. Directoarea va redacta prescripțiile după cari vor învăța și se vor purta elevele, apoi privitoare la ordinea în bucătărie, în sălile de studii, în sălile de lucru, la masă.

C. MICIORA

Belgrad, Iulie 1930.

Coperta unei antologii sârbești pentru tineret

Educația adulților în Iugoslavia

Inițiativa particulară n'a lipsit în materie de educație a adulților în Serbia dinainte de războiu. Diferite societăți de binefacere și de asistență, mai ales cele organizate de femei, aveau ca scop să ajute la răspândirea educației între copii, dar măsura acestei străduințe nu era prea mare. De la războiu s'a observat o activitate mai mare în această direcție. La inițiativa câtorva profesori universitari, s'a înființat o „Universitate populară” unde se țin conferințe în fiecare seară de personalități cunoscute. Conferințele se țin între 6 și 7 și sunt adesea însoțite de proiecții luminoase. Intocmiri la fel există în multe alte localități din țară. În Bosnia lucrează trei societăți: Prosvjeta în populația ortodoxă, Napredak între catolici și Gajret la mahomedani.

Pe lângă conferințe, s'au organizat prin grija aceluiași societăți și cursuri pentru adulții neștiutori de carte. În fiecare an se țin vreo 400 asemenea cursuri pentru populația civilă și de care folosesc 15.000 de inși. În armată se fac 40 de cursuri în care învață să scrie și să citească 8000 de soldați, și se urmărește ca fiecare soldat să învețe să scrie, să citească și să socotească, înainte să lase cazarma.

„Cursurile de gospodărie” organizate de mișcarea femeilor mai cu seamă în sate, merită o luare aminte deosebită. Sunt permise la ele fete de la 12 ani ca să fie învățate ținerea casei. Se primesc și tinere căsătorite. Dacă sunt neștiutoare de carte, e un prilej ca să deprindă cititul și scrisul. Există 5 școli pentru inițierea fetelor în gospodărie. Școlile sunt de două trepte: a) mai înaltă, cu un curs de 4 ani, la care urmează fete care au absolvit 4 clase primare și au fost alți 4

ani la o școală secundară; și b) mai simplă, cu un curs numai de un an pentru absolvente numai ale școlii primare. În școlile superioare se pregătesc în fiecare an cam 400 de eleve, iar în cele inferioare, vreo 120. Sunt și cursuri de 5 luni în care fete de la țară primesc lămuriri trebuitoare, mai ales în domeniul igienei.

Ca să se facă mai rodnic felul acesta de educație, s'a înființat în Ministerul Instrucției în serviciu special care să se ocupe cu educația poporului. Serviciul nu numai că ajută inițiativa particulară, dar organizează însuși conferințe și cursuri. Până în 1926 se organizaseră 1.300 de conferințe și se distribuiseră 40 de aparate de proiecție și 60.000 de volume. Serviciul a organizat și 1.120 de biblioteci de sat, cu peste 100.000 de cărți și a întocmit 675 cursuri de analfabeți în Muntenegru și Herzegovina, la care au învățat să scrie și să citească 10.000 de bărbați și 1.500 de femei. Cursuri asemănătoare s'au întocmit în armată, la care au primit instrucție în citit și scris peste 10.000 de soldați. Sub supravegherea serviciului s'au înființat 5 școli de gospodărie până în 1926, fiecare având 250 de eleve.

Cursuri de seară pentru ucenici existau dinaintea războiului; după aceea ele s'au înmulțit pe cheltuiala Statului. Impiegații din magazine primesc o educație mai înaltă în școli speciale organizate de societatea comercială din Belgrad pentru tineri, atât în țară cât și în Capitală. Sunt două cursuri: unul inferior de 4 ani și altul superior de alți 2 ani. Până în 1926, 2.000 de tineri urmaseră aceste cursuri. Mulți din ei trecând examenele, au luat o calificare universitară.

Din *Intern. Handb. of Ad. Educ.* (475—76 pag.)
tr. *Emanoil Bucuța.*

Coperta unei reviste sârbești pentru tineret